

Arbets- och företagsnämnden

Svar på politikerinitiativ angående hembesök vid försörjningsstöd

Politikerinitiativ den 13 mars 2019 från Alliansen i arbets- och företagsnämnden.

Förslag till beslut

Arbets- och företagsnämnden noterar redovisningen av de praktiska och legala förutsättningarna för att regelmässigt genomföra hembesök hos personer som söker ekonomiskt bistånd till protokollet. Politikerinitiativet anses därmed färdigbehandlat.

Sammanfattning

Alliansen i arbets- och företagsnämnden gav i samband med nämndens sammanträde den 13 februari 2019 arbetsmarknadsdirektören i uppdrag att utreda de praktiska och legala förutsättningarna för att regelmässigt genomföra hembesök hos personer som söker ekonomiskt bistånd samt att ta fram en tidsplan för när regelmässiga hembesök kan införas och vilka extra resurser det skulle kräva.

Verksamheten kan utifrån 3 kap 1 § socialtjänstlagen erbjuda och genomföra hembesök hos nya och befintliga kunder. För att utföra hembesök hos nya kunder behöver verksamheten tillföras resurser på cirka 1,4 miljoner kronor per år. Införande kan ske när erforderliga beslut har tagits och erforderliga resurser har tillförts. Ytterligare kostnader kan tillkomma även för socialnämnden och äldrenämnden vid ett eventuellt ökat inflöde av anmälningar och sökande.

Ärendet

Uppdraget i politikerinitiativet

Alliansen i arbets- och företagsnämnden bestående av moderaterna, kristdemokraterna, centerpartiet och liberalerna gav i samband med nämndens sammanträde den 13 februari 2019 arbetsmarknadsdirektören i uppdrag att utreda de praktiska och legala förutsättningarna för att regelmässigt genomföra hembesök hos personer som söker ekonomiskt bistånd samt att ta fram en tidsplan för när regelmässiga hembesök kan införas och vilka extra resurser det skulle kräva.

Ansvar och uppdragsfördelning i Nacka kommun idag

Arbets- och företagsnämnden ansvarar utifrån beslutat reglemente för ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Nämndens två underliggande enheter, etableringsenheten och arbets- och företagsenheten, har i uppdrag att utreda rätten till ekonomiskt bistånd och stödja kunder på vägen till egen försörjning. Socialsekreterare prövar det ekonomiska biståndet medan karriärvägledarna stödjer kunder i att bli självförsörjande.

I och med införande av e-ansökan våren 2017 och robotiserad handläggning hösten 2018, har socialsekreterarnas kundkontakt minskat. I den mån kund har behov av stöd och information kring ekonomiskt bistånd finns möjlighet att träffa ansvarig socialsekreterare men fokus på kundkontakt ligger i mötet med karriärvägledare på vägen mot egen försörjning.

För de fall någon medarbetare inom nämndens verksamheter i samband med utredning eller via annan kontakt uppmärksammar andra behov hos den enskilde vägleds/hänvisas denne till rätt instans till exempel inom kommunens sociala omsorgsprocess. Framkommer eventuell misstanke om att barn, ung eller vuxen far illa på något sätt anmäls detta enligt lagstadgad skyldighet.

Om det finns anledning att tro att sökanden lämnat felaktiga uppgifter, som skulle kunna vara ett misstänkt bidragsbrott, anmäls det till polisen. Polisen ansvarar för att utreda misstankarna och besluta om brottet är av den art att husrannsakan ska göras, av de som har laglig rätt att göra den.

Utredning av den enskildes sociala förhållanden inklusive barns förhållanden och förutsättningar åligger socialnämnden, utredning gällande äldre åligger äldrenämnden.

Förutsättningar för införande av regelmässiga hembesök

I socialtjänstlagen (SoL) finns inget lagstöd för att göra hembesök i samband med ansökan om ekonomiskt bistånd och Justitieombudsmannen har uttalat kritik mot flera kommuner, bland annat stadsdelsförvaltningar i Stockholms kommun som under en period ansåg sig ha rätt att som villkor för ekonomiskt bistånd kräva att få göra hembesök. JO menade att hembesök är ett utredningsmedel som inte får tillgripas utan vidare och som måste hanteras med stor försiktighet.¹

För att kunna erbjuda alla nya personer som ansöker om försörjningsstöd hembesök ska dessa besök göras på ett sådant sätt att det inte kränker den enskildes skydd enligt regeringsformen och Europakonventionen. En förutsättning att den enskilde samtycker till besöket. Utan ett samtycke kan ett hembesök i utredningssyfte inte genomföras. Utifrån JO:s uttalande kan ett nekande från kund kan inte leda till avslagsbeslut.

---

¹ JO:s ämbetsberättelse 2011/12, sid 377–391

Erbjudande om hembesök till de som ansöker om ekonomiskt bistånd kan med utgångspunkt i socialtjänstlagen leda till ökad kännedom om kundgruppens förhållanden och behov. 3 kap 1 § socialtjänstlagen gör gällande att till socialnämndens uppgifter hör att

- göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen,
- medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen,
- informera om socialtjänsten i kommunen,
- genom uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden,
- svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det.

Enhetens bedömning

Nacka kommun har ett befogat intresse av att i vissa fall göra hembesök för att bilda sig en uppfattning om den enskildes behov, levnadsförhållanden och rätt till bistånd. Verksamheten utgår från kommunens grundläggande värdering om förtroende och respekt för människors kunskap och egen förmåga samt för deras vilja att ta ansvar, och hembesöken planeras och genomförs i samklang med denna värdering samt i enlighet med de lagrum och konventioner som nämns ovan.

Etableringsenheten saknar idag resurser för att göra hembesök i större omfattning och de utförs därför sparsamt och endast i de fall det är absolut nödvändigt för att utreda ansökan. De befintliga resurserna tas helt i anspråk för att utföra huvuduppdraget med att handlägga, besluta och utbetala bistånd. Verksamheten har omstrukturerat handläggningsprocessen för att kunna utföra huvuduppdraget och när nu målet att handlägga och utbetala i tid. Fortsatt omstrukturering pågår för att frigöra mer tid för att kunna ta emot de kunder som behöver personliga besök samt för handläggning av en prognostiserad ökande ärendemängd utan att öka personalstyrkan. För att kunna genomföra mer regelmässiga hembesök bedöms verksamheten behöva ytterligare personal.

Ur säkerhetssynpunkt bör alltid två handläggare genomföra ett hembesök och ha tillgång till direktuppkopplat GPS-larm. Med direktuppkopplat menas att vid larm kan personal prata med 112 direkt i larmdosan och 112 kan höra vad som händer, GPS-funktion gör att personalens position kan fastställas. Det är även viktigt att hembesök inte utförs av en ensam handläggare då ord kan stå mot ord i händelse av en tvist.

För att kunna utföra regelmässiga hembesök hos det antal nya hushåll som beräknas söka ekonomiskt bistånd årligen bedöms verksamheten behöva ytterligare två heltidstjänster samt budgeterade medel för tjänsteresor. Om hembesöken även ska erbjudas befintliga kunder behövs ytterligare resurser. Tillsättning av tjänster och uppstart av mer regelmässiga hembesök bedöms kunna ske inom fyra månader från att erforderliga beslut har fattats med tillkommande finansiering och budgettillskott.

För det fall beslut tas att genomföra regelmässiga hembesök för innevarande år behöver verksamheten tillskott till budget för år 2019 alternativt ett beslut från nämnden om ett godkänt underskott. För det fall beslut tas om genomförande från den 1 januari 2020 behövs ett tillskott i budget med ovan uppskattad kostnad.

En utökning av antalet hembesök skulle kunna innebära en ökning av antalet anmälningar och ansökningar till övriga berörda nämnder så som socialnämnden och äldrenämnden. Därför föreslås att övriga berörda nämnder bör ges möjlighet att utreda och förbereda sin verksamhet för ett eventuellt ökat inflöde av anmälningar och sökande.

Ekonomiska konsekvenser

Bedömd kostnad för etableringsenheten att genomföra regelmässiga hembesök för nya kunder uppgår till 1, 4 miljoner kronor per år. Ytterligare kostnader kan tillkomma för övriga berörda nämnder vid ett eventuellt ökat inflöde av anmälningar och sökande.

Vid samtliga ansökningar om ekonomiskt bistånd genomförs en utredning för att bedöma om ansökan ska avslås eller beviljas, och i så fall hur stort belopp. Hembesök kan leda till att ytterligare information som påverkar bedömningen framkommer. I den mån den ytterligare informationen leder till att inget eller ett mindre belopp beviljas får det positiva ekonomiska konsekvenser för nämnden.

Konsekvenser för barn

Införande av regelmässiga hembesök kan leda till ett ökat antal orosanmälningar för barns hälsa och utveckling. Det kan även leda till ökad kännedom om barnens situation och behov i hushållen som ansöker om ekonomiskt bistånd, vilket kan leda till högre utbetalningar av bistånd för att tillgodose dessa behov. Verksamheten bedömer att det inte föreligger någon risk för negativa konsekvenser för barn om frivilliga hembesök införs.

Bilagor

1. Politikerinitiativ – Angående hembesök vid försörjningsstöd från Alliansen i arbets- och företagsnämnden

Frida Plym Forshell
Arbetsmarknadsdirektör